

FER PLOURE A L'ANTIC RÈGIM

LES RELACIONS AMB LA NATURA.

Al llarg de la seva dilatada història, les societats agràries han mantingut una estreta relació de dependència amb els fenòmens de la naturalesa. La natura ha imposat la seva llei, i l'home, de bon grat o per força, s'hi ha hagut d'amoïllar. L'actitud humana sempre mostrà un veritable respecte cap a les immenses forces que se'ls imposaven. La pèrdua de les collites, causada per una sequera perllongada, un excés de pluja o qualsevol altre accident natural (pedregada, ventada, plaga de llagostes, nevada...), anava acompanyada, inexorablement, d'un període de fam amb les temudes seqüeles de malalties i mort. En els pitjors dels casos, l'aparició de la pesta («contagi») trasbalsava completament les castigades societats de l'Antic Règim.

La feblesa humana enfront de la força de la natura no va fer, però, que l'home s'immobilitzés en una actitud passiva i resignada. L'home dels segles XVI, XVII i XVIII s'esforçà en una constant recerca de remeis, tant terrenals com sobrenaturals, per fer front a aquella suposada fatalitat dels fenòmens naturals. Aquest neguit per trobar solucions, fins i tot ens pot fer pensar en una certa rebel·lia contra «el cicle natural de les coses». Tot i l'eficàcia de les nombroses accions terrenals que emprengueren els Consells, la maltempada que s'abatia damunt de la comunitat era viscuda com un càstig diví («la justícia divina té la spasa desambaynada contra nosaltres» (1) es lamentava el Consell de la Vilanova de Palafolls quan aparegueren els primers casos de pesta l'any 1651). L'home, per tant, havia de trobar remeis i aliats en un pla espiritual. L'ajut sobrenatural fou imprescindible a les castigades societats de l'Antic Règim.

LES RELACIONS AMB ELS SANTS.

Les mesures més freqüents que impulsaren les autoritats, tant civils com religioses, a l'Antic Règim per tal de fer front al càstig diví, foren: a) prendre sants com a protectors, b) comunir les tempestes i c) aplegar el màxim nombre possible de relíquies.

a) Des del terrible impacte que suposà l'arribada de la pesta negra a Catalunya (1348), aquella mortífera malaltia campà per les nostres terres fins ben entrat el segle XVII. La seva presència constant va fer que la pràctica totalitat de les poblacions catalanes prenguéssin un o diversos sants com a advocats, protectors i intermediaris per aplacar aquell «asot de Déu», una conseqüència de la còlera divina. Sant

Roc i sant Sebastià foren els sants protectors de la pesta més populars entre les parròquies catalanes. Mataró, ja des del segle XVI, s'havia encomanat a sant Roc, sant Cristòfor, sant Sebastià, santa Magdalena i sant Josep. Davant la incertesa de la malaltia, els prohoms mataronins renovaren sovint la confiança en els esmentats sants, a més d'acordar un vot solemne a sant Roc, sant Cristòfor i sant Sebastià (1558), mitjançant el qual es comprometien a celebrar, per a sempre, la seva festa com si fos una de les més importants de l'any.

b) Les tempestes nocturnes, acompanyades de potents trons i de blanquíssims llamps, sempre han causat un profund temor entre la nostra gent. Durant molts anys, només una paret de tàpia o un sostre de teules amb un senzill cel ras, separà la tempesta de les defenses persones. A l'angoixa pel tro, s'hi afegia la incertesa dels disbarats que poguéu causar l'aigua en un país de torrents i rieres. Si la tempesta era molt forta o anava acompanyada amb pedra, podia ensorrar els camps, segar els brots i malmetre tota la collita.

Calia enfrontar-se a la tempesta, conjurar-la i enviar-la cap a llocs «erms o silvestres on el pastor no habita, el sembrador no sembra, el gall no canta i la campana no sona» (2). Això és el que aconseguia el rector, el diaca o el frare, enfilats al comunidor, encarant-se al fosc núvol, la pluja i el vent, mentre recitaven les oracions i exorcismes adequats:

«Que el circumdi núvol, Déu Pare; que et circumdi núvol, Déu Fill; que et circumdi núvol, Esperit Sant.
Que et destrueixi núvol, Déu Pare; que et destrueixi núvol, Déu Fill; que et destrueixi núvol, Esperit Sant.
Que et comprimeixi núvol, Déu Pare; que et comprimeixi núvol, Déu Fill; que et comprimeixi Núvol, Esperit Sant» (3).

A cap església de Catalunya podia faltar el comunidor, element indispensable en unes societats tan estretament lligades als vaivens de la climatologia.

La gent de Canet degué sentir-se més protegida i confiada quan rebé l'obsequi del pare fra Josep de Canet. El dia 2 de febrer de l'any 1624, el pare fra Vicenç Carlí, dominic, en nom del pare fra Josep de Canet, religiós caputxí, lliurà als jurats de Canet «una creu de Caravacha en la qual està insertat un trosset de lignum crucis en forma de creu ab son latrero y coberta de vidra (...) que los obrés de la Iglésia de dita vila que ara són o per temps seran, tingan de tenir recondida dita creu en un lloch dessert y que stiga ab tota veneració dins dita Iglésia, y volent també que en cas de tempesta, los dits obrés la encomanen al Reverent Rector, qui ara és o per temps serà, per comanir lo temps, ab que passada dita tempesta, la tornen en son lloch y puesto» (4).

L'edifici gòtic de Santa Maria de Mataró posseïa un comunidor de planta quadrada al costat oposat del campanar. Una creu daurada amb un fragment de la Vera Creu ajudà a comunir les tempestes. Fou enderrocat l'any 1689 amb motiu de les obres d'ampliació del temple (5).

c) El tresor més preuat a les societats de l'Antic Règim, foren, però, les miraculoses relíquies. El cos sencer d'un sant, un fragment d'os, una dent, un objecte tocat pel sant,... la relíquia es revestia d'una dimensió sobrenatural i podia aconseguir allò que hom li demanava si ho feia amb veritable fervor. Fets transcendents per a la vida d'una persona o de la comunitat, com eren recuperar la salut, sortir d'un mal tràngol o fer ploure, estaven a l'abast d'una relíquia. També es donà una certa especialització entre les relíquies: unes anaven millor per tot el que feia referència al temps, altres foren més sol·licitades per guarir malalties,... Com més completa era la relíquia (el cos sencer fou la millor relíquia) més poder i eficàcia podia assolir.

Des de les darreries del segle XVI s'encetà a les nostres terres una autèntica febre per aconseguir relíquies; la fal·lera es perllongà durant tot el segle XVII i fins i tot s'accentuà al llarg de la divuitena centúria. Sense entrar en el tema, fins a cert punt secundari, de l'autenticitat més que dubtosa de moltes de les nostres relíquies, el que queda clar és que hi havia problemes molt greus als quals només la relíquia podia oferir una solució.

El 16 de maig de 1590 es reberen a Santa Maria de Mataró una colla de relíquies procedents de les catacumbes de Roma: les de sant Crisant, Daria, Marcel·lí, Crispí, i Crispina, Teodosi, Sadurní, Teodor, Marc, Corneli, Marí, Climent, Policarp i Januari, Cels i Felip, Anastàsia, Rufina i Secunda, Pràxedes i Prudenciana, santa Cecília (costella), Sebastià i Vicenç, Àgata i Bàrbara, sant Jaume (costella), sant Cosme i sant Damià (braços), sant Esteve (cap), Antoni, Màxim i Alexandra (6).

El 17 de maig de 1686 arribaren a Mataró les excepcionals relíquies (el cos pràcticament sencer) de sant Desideri. Sant Desideri ben aviat prengué un lloc central en la devoció dels mataronins, i actuà com a autèntic patró de la ciutat fins que fou desplaçat per les Santes a mitjans del segle XIX. L'any 1709 la confraria de Sant Pere, que aplegava els pescadors mataronins, aconseguí de Roma la possessió de les relíquies de sant Pròsper, sant Columbus, sant Urbà, santa Celestina, santa Veneranda i santa Fausta (7). El 31 de gener de l'any 1770 les relíquies de sant Felicià –que acabaven d'arribar de Roma–, foren traslladades en solemne processó al convent dels pares

Una de les relíquies de Sant Felicià màrtir venerades en la Basílica Parroquial de Santa Maria. (Fotografia any 1936)

caputxins (8). Uns mesos més tard, fou col·locada la relíquia de santa Magdalena «qual relíquia, que és molt tènue, si bé de molts anys» (9), a la seva capella de la Casa de la Ciutat. Altres relíquies notòries que eren guardades gelosament a la basílica de Santa Maria de Mataró eren les de Mansuet, Probi, Jocundina i Deodata (10).

L'arribada a Mataró, el mes de juliol de 1772, d'una part de les relíquies de les santes Juliana i Semproniana, procedents del monestir de Sant Cugat del Vallès, fou un esdeveniment d'una gran transcendència pel paper que més tard jugarien les Santes com a guies i patrones de la ciutat (11).

A partir del mes de maig de 1775, i seguint les indicacions del Bisbe de Barcelona, foren posades relíquies a les ares

de totes les esglésies de Mataró i capelles del seu terme, ja que moltes d'elles no en tenien (12). La relíquia transformava un bloc de pedra, de més o menys qualitat, en un suport espiritual per al miracle de l'Eucaristia.

Els mataronins de finals del segle XVIII podien sentir-se satisfets i protegits amb la gran quantitat de relíquies que reposaven, curiosament guardades, a Santa Maria i a les altres esglésies i convents de la ciutat. Entre tantes relíquies n'hi havia una de molt especial que assolí una rellevància extraordinària en la religiositat popular del Mataró de l'Antic Règim: la de sant Desideri.

LES RELACIONS AMB SANT DESIDERI: LES ROGATIVES PER PLUJA I LES ROGATIVES DE 1770.

Les rogatives per pluja.

Durant la divuitena centúria, la ciutat de Mataró visqué profundes transformacions econòmiques, bàsicament en el camp tèxtil de la seda i del cotó (13). A nivell global, però, el sector agrari seguia essent majoritari en una economia que basava el seu dinamisme en les exportacions del vi i dels seus derivats, sobretot de l'aiguardent. La vulnerabilitat del món agrari respecte dels canvis climàtics ocasionà que la societat mataronina del set-cents fos especialment sensible a la influència miraculosa de les relíquies.

El 19 de febrer de l'any 1686, el cos de sant Desideri, procedent del cementiri romà de Calepodio (14), fou cedit per la Santa Seu al pare Tomàs Muñesa, de l'orde de Jesús. Uns mesos més tard, el dia 16 de maig, el pare Muñesa lliurà les

reliquies a Josep Palau, Joan Pau Gacia i Jeroni Fornells, representants i síndics de Mataró. Les miraculoses restes del sant, guardades en una caixa de color negre que tenia l'interior folrat amb seda groga, estaven ornades amb unes quantes flors de seda que donaven color a la pal·lidesa dels ossos. L'extraordinària relíquia fou acollida pels mataronins amb grans mostres de fervor, i ben aviat sant Desideri fou el patró escollit per aconseguir el favor del cel.

En situacions d'extrema sequera i d'esterilitat, el cos de sant Desideri era extret del seu altar i exposat a l'Altar Major. El resultat sempre fou positiu. Tard o d'hora, la desitjada pluja feia acte de presència i assaonava l'eixuta terra. Sabem que els mataronins exposaren el cos de sant Desideri i li adreçaren rogatives per pluja en les ocasions següents (15):

- Any 1689, començà a ploure el dia 8 de maig.
- Any 1770, les rogatives començaren l'1 de febrer i finalitzaren el 13 de març.
- Any 1775, des del 16 d'abril i fins al 17 de maig.
- Any 1817, des del 23 de febrer fins al 12 de maig.
- Any 1822, des del 19 de març fins al 17 de maig
- Any 1825, des del 2 de febrer fins al 15 de maig.

L'any 1790 fou realment excepcional, ja que les freqüents pluges atabalaren fins a tal punt els mataronins, temerosos que l'excessiva humitat podrís els conreus i les llavors, que es veieren obligats a exposar el cos de sant Desideri per tal que els concedís bon temps i sol. Les rogatives per sol s'encetaren el 6 de maig i finalitzaren l'1 de juny, amb un sol esplèndid lluint al cel (16).

La iniciativa de les rogatives partia de l'Ajuntament quan aquest detectava una forta preocupació entre els pagesos i terratinents a causa de la persistent sequera que posava en perill els conreus. Les autoritats civil i eclesiàstica s'implicaven plenament en tot el procés de les rogatives. Les autoritats locals estigueren presents

Imatge jacent de sant Desideri màrtir.
Escultura en talla policromada, obra del mestre Antoni Riera de Mataró (s. XVII).
Figurà fins al segle XVIII en la caixa reliquiari del sant.

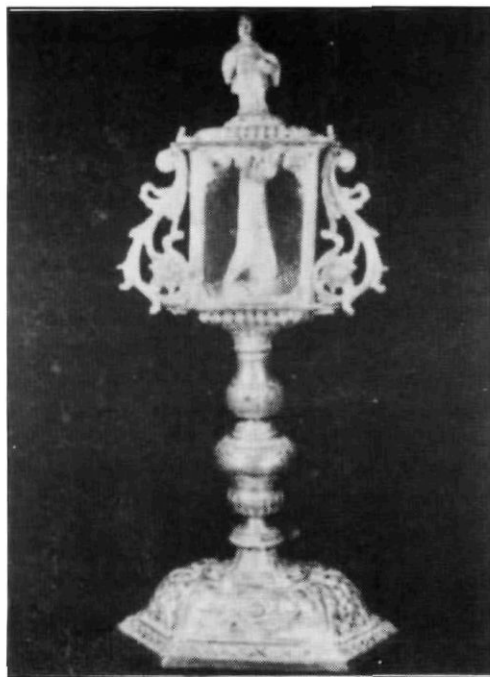
en totes les funcions de les rogatives. Les rogatives finalitzaven amb el regal de la pluja i la celebració d'un solemne *Te Deum* en acció de gràcies.

L'època de les rogatives era sempre la mateixa: entre febrer –març i abril–maig. Després d'un hivern extremadament sec, era necessària la presència de la pluja amb una certa urgència. Els ruixats es retardaven, però el sant obligaria la tossuda pluja a fertilitzar, un cop més, els camps i sembrats.

La durada mitjana de les rogatives era d'uns dos mesos –entre la més curta d'un mes i la més llarga que sobrepassà els tres mesos–. Les rogatives, tal com veurem amb les de 1770, podien anar-se allargant uns altres dos o tres mesos, fins que la pluja feia acte de presència i el cerimonial es podia cloure feliçment. Si tenim en compte que les rogatives s'iniciaven després de 3 o 4 mesos de sequera, i que es perllongaven al llarg de dos o tres mesos més, arribem a la conclusió que plovia al cap de mig any, temps més que raonable perquè la pluja fes acte de presència.

Les rogatives s'abandonaren a mitjan segle XIX quan s'afeblí la col·laboració entre l'estament eclesiàstic i els governs liberals. Probablement la pèrdua d'aquesta litúrgia per pluja també cal relacionar-la amb la pèrdua de pes del sector agrari enfront de la importància creixent de la indústria i del comerç, àmbits que es regien per paràmetres diferents als que requerien les miraculoses

reliíquies. Podem dir que amb l'acabament de les rogatives es tancava el capítol agrari de la història mataronina.

Les rogatives de 1770.

Les rogatives de 1770, tot i no ser les primeres, foren les que assoliren una transcendència més gran ja que amb elles s'institucionalitzà tot un complex ritual que se seguiria fil per randa en futures ocasions. El recull acurat i detallat, dia a dia, de les rogatives, el trobem al «*Llibre de notes* en que és bé posar lo que ocore per la pràctica en lo venidor» (17). El *Llibre de notes* s'enceta precisament amb les rogatives, ja que la intenció del redactor fou que servís de guia i punt

Reliquiari amb les restes de sant Desideri.

de referència per a la posterior història religiosa mataronina. Anem a seguir, pas a pas, el curs de les rogatives, tot destacant-ne aquells aspectes més rellevants dels àmbits social i espiritual del Mataró de l'Antic Règim recollits al llibre.

Rogatives per pluja.

1 de febrer de 1770. Es posà a la sagristia de l'església de Santa Maria un paper en el qual es suplicava als preveres que afegissin a la missa l'oració *Ad petendam pluviam*, «havent antes lo Il.lustre Ajuntament de la present ciutat suplicat a est clero fessen pregaries» (18).

6 de febrer. «A instància del dit Il.lustre Ajuntament veyent que lo Altíssim no-ns ha concedit pluja y que és gran la necessitat, se han comensat rogatives públicas en esta» (19). Aquest dia s'encengueren dos ciris (enviats per l'Ajuntament) a l'Altar Major, i un vicari «ab la estola y capa pluvial morada» (20) i la resta del clergat començaren el ritual de les rogatives. Seguidament «se feu professó per la Iglésia, passant per la capella del Sant Christo, e Iglésia avall y per la capella de Sant Joan» (21). Amb les rogatives es tocaren 18 batallades, de tres en tres, amb la campana de les hores.

7 de febrer. Informat el rector de Santa Maria que després de «tres o quatre dias de comensadas las rogativas se acostumava extràurer a Sant Desideri de son propri altar y col.localar-lo en lo Altar Major» (22), envià el doctor Miquel Viñals, vicari, a l'Ajuntament per fer-li partícep que el proper divendres, 9 de febrer, es traslladaria sant Desideri a l'Altar Major, i els suplicava la seva assistència. El rector també demanava que es fessin les gestions oportunes per tal que es prohibissin les màscares i balls públics del proper Carnestoltes. L'Ajuntament, així mateix, quedava encarregat d'avisar les comunitats religioses de Mataró per tal que acudissin a Santa Maria per participar en les rogatives.

El mateix dia, el senyor Bru Massot, regidor i comissionat per l'Ajuntament, es personà davant del rector per manifestar-li que l'Ajuntament havia respost afirmativament a totes les demandes. L'Ajuntament havia demanat al Governador que prohibís màscares i balls. El Governador manà fer un pregó «ab lo qual se prohibissen màscaras, vall de mitja peceta y qualsevol altre vall o diverció pública per demanar-o així les circumstàncies del temps» (23).

8 de febrer. Es publicà el pregó del Governador. Don Bru Massot i Don Gaspar Portell, regidors i comissionats per l'Ajuntament, es reuniren amb el Rector per tractar el trasllat del sant i el convit a les comunitats religioses regulars. S'acordà que l'endemà, 9 de febrer, «a dos quarts per les deu» (24) es trauria sant Desideri del seu altar, es faria processó per l'església i es col·locaria a l'Altar Major. Tot el temps que sant Desideri estigués exposat, l'Ajuntament enviaria encàrrec a les comunitats indicant el dia que els correspondria visitar les despulles del sant. També, si fos el cas, es prendria la decisió d'anar a buscar el cos de sant Felicià a l'església dels Pares Caputxins.

9 de febrer. A les 8 del matí es tragué el cos del «Gloriós Sant Desideri de son Altar» (25) i es diposità en un tabernacle aparedat a la mateixa capella, cremant davant d'aquest sant quatre ciris enviats per l'Ajuntament. A dos quarts de deu comparegué l'Ajuntament i «los Srs Diputat i Síndic Personer». Estant agenollats davant del presbiteri, eixiren el clergat i el gremial acompanyats de 4 capiscols amb les capes de domàs vermell, els quals pujaren a l'Altar Major i entonaren l'himne *Ave Maris Stella*. Seguidament anaren en processó fins a l'altar de Sant Desideri, davant del qual cantaren l'himne *Deus tuorum militum*. Quatre sacerdots vestits amb sobrepellís i estola vermella prengueren el tabernacle amb les relíquies i continuaren la processó per l'església; l'Ajuntament portava el tàlem, i a continuació seguien els quatre residents més antics amb atxes enceses, el gremial, els altres regidors i governador portant ciris i, finalment els administradors de sant Desideri també amb atxes. Arribats a l'Altar Major es cantaren l'antífona i versets de comú d'un màrtir. Es conclugué la processó amb la col·lecta de sant Desideri. Acabada la processó es cantà un ofici al qual assistí l'Ajuntament, i immediatament es feren les rogatives, tot i que sense processó perquè ja s'havia fet amb el cos de sant Desideri.

10 de febrer. Es feren les rogatives amb processó a les quals assistí l'Ajuntament. La processó finalitzà amb la col·lecta de sant Desideri i el verset.

11 de febrer. La processó de les rogatives es féu amb diaca, subdiaca i un vicari amb la capa pluvial morada; «lo demás se ha practicat com en lo antecedent dia» (26).

12 de febrer. Es feren les rogatives amb processó. L'Ajuntament passà encàrrec a la comunitat de Pares Carmelites Descalços (convent de Sant Josep) per tal que el proper dia 14 passessin a visitar sant Desideri.

13 de febrer. Es continuaren les rogatives.

14 de febrer. Es continuaren les rogatives. A la tarda, «a tres quarts per les tres horas» començaren a tocar les 18 batallades, tal com s'acostuma a fer cada matí abans de les rogatives, mentre arribava la comunitat de Pares Carmelites cantant les lletanies majors. Es tocà una estona la campana del Combregar General tal com es fa «quan nostre Amo és fora de la Isglésia» (27). Quan la comunitat arribà al presbiteri, el Pare Prior començà l'himne *Veni Sanctus Spiritus* i «luego han ditas las collectas per aygua ab la de sant Desideri» (28). Amb veu més alta han cantat dues vegades *Sancte Desideris*, responent la comunitat *Ora pro nobis*. Després es retiraren cap al seu convent. A l'anada, la comunitat passà per la Riera, el carrer de Bonaire i el de Sant Francesc; mentre que retornaren pel carrer de Santa Maria, carrer de Barcelona i la Riera.

15 de febrer. Seguien les rogatives. A la tarda, a un quart de quatre, arribà la comunitat dels Pares Caputxins. Arribaren al presbiteri cantant les lletanies majors i acabaren amb les col·lectes i l'oració de sant Desideri. Seguien a la

comunitat tres religiosos amb alba i estola morada, un dels quals portava un Sant Crist de la seva església.

16 de febrer. Continuaren les rogatives. A un quart de quatre de la tarda arribà a Santa Maria la comunitat dels Pares Escolapis (Col·legi de Santa Anna) «precehits dels Licenciados y noys de todas las classes cantant lo rosari» (29), els seguïen tres congregants un dels quals portava un Sant Crist i alguns estudiants amb atxes. A l'Altar Major començaren a cantar les lletanies i acabaren amb les col·lectes, afegint la de sant Desideri i la de sant Josep de Calassanç. Per arribar a Santa Maria passaren per la Riera, el carrer de Bonaire i el carrer de Sant Francesc, i tornaren pel carrer de Santa Maria i el carrer de Barcelona fins al seu col·legi.

17 de febrer. Continuaren les rogatives.

18 de febrer. Es tapà la relíquia de sant Desideri ja que es tingué patent el Santíssim. Després del Combregar General es feren les rogatives.

19 de febrer. Es feren les rogatives sense la presència de l'Ajuntament.

20 de febrer. Seguiren les rogatives sense l'Ajuntament.

21 de febrer. Es feren les rogatives amb assistència de l'Ajuntament.

22 de febrer. Igual que l'anterior.

23 de febrer. Igual que l'anterior.

24 de febrer. Igual que l'anterior.

25 de febrer. Diumenge de Carnestoltes. Es feren les rogatives a la tarda. Acabades les vespres es posà «patent a nostre Amo» (30) i es cantaren completes en el presbiteri. Acabades aquestes es llegí «un punt de meditació» davant de nostre Amo i es començà la Corona de Nostra Senyora dels Dolors que féu el reverend Llorenç Camploch. Després s'inicià un sermó de Missió que predicà el pare Miquel Carrascar, religiós carmelita descalç, prenent com a tema la mort.

26 de febrer. Es féu la mateixa funció religiosa del dia anterior. El sermó de Missió el predicà el reverend pare Geroni, religiós caputxí, i tractà de la gravetat del pecat. Es reservà nostre Amo, es destapà sant Desideri i es cantaren les lletanies i les col·lectes.

27 de febrer. Igual que el dia anterior. El predicador fou el pare Ildefons Ferrer de la comunitat de Pares de l'Escola Pia, que parlà en el seu sermó de l'infern.

28 de febrer. Es feren les rogatives. El rector avisà l'Ajuntament que l'endemà el clergat de Santa Maria aniria a visitar el convent de Sant Josep i els suplicava la seva assistència.

1 de març. A les 9 del matí, portant la vera Creu, eixí el clergat de Santa Maria, acompanyat de l'Ajuntament, per anar a Sant Josep. Arribats al convent, oficiaren una missa votiva de sant Josep, amb la sola commemoració de pluja. Acabat l'ofici es cantà en el presbiteri l'antifona, verset i col·lecta de Sant Josep. Poc després tornaren en processó cap a l'església parroquial.

2 de març. Es continuaren les rogatives.

3 de març. A un quart de deu del matí sortí el clergat de Santa Maria, amb els membres de l'Ajuntament, per anar a l'església dels Pares Caputxins. Un cop a l'església, es cantà la missa votiva de Maria Santíssima. Acabada la funció es tornà a Santa Maria.

4 de març. Es feren rogatives com en el dia 2 de març.

5 de març. Continuaren les rogatives.

6 de març. Aquest dia es feren les rogatives i el clergat i l'Ajuntament anaren a l'església dels Pares Escolapis. Allí es cantà la missa de Santa Anna. A l'anada es passà pel carrer Nou i es tornà pel carrer d'en Palau.

7 de març. Es feren les rogatives. *A quarts d'onze de la nit ploué una miqueta.*

8 de març. Continuaren les rogatives, anant el clergat i l'Ajuntament a l'església de l'Hospital, on es cantà la missa de Sant Jaume. Tant a l'anada com a la tornada es féu la processó pel carrer de la Palma i el Portal de Pou.

9 de març. Continuaren les rogatives. *A la nit ploué durant unes dues hores.*

10 de març. Continuaren les rogatives anant a l'església de les Mares Carmelites Descalces, on es cantà la missa votiva de la Verge Santíssima. A l'anada es passà pel carrer Nou, la Riera i el carrer de Sant Josep, i a la tornada pel carrer de Sant Josep i carrer de Fra Jaume.

11 de març. Continuaren les rogatives. A la matinada ploué per espai de cinc hores.

12 de març. Continuaren les rogatives. «En est mateix die informat lo Sr. Rector de que quedavan ja bastantament remediats de aygua, resolgué que en lo die 13 se cantàs lo Te Deum en acció de gràcias» (31).

13 de març. A «dos quarts per les deu» començà l'ofici, amb l'assistència de l'Il·lustre Ajuntament, es digué la missa votiva de la Santíssima Trinitat amb la commemoració *Pro Gratiarum Actione*. Acabat l'ofici «es donà principi a un solemne Te Deum ab orga, ab toch de las campanas grossas y seguidament se féu un repich ab las campanetas xicas així com se acostuma en lo *Te Deum* que se canta quant ha cessat la tempestat» (32). Finalitzat el *Te Deum* es

digueren les oracions dels rituals dels versets, afegint-hi el verset d'un màrtir i l'oració de sant Desideri.

El cos de sant Desideri no es pogué retornar al seu altar «ab motiu de compondrer-li la capella» (33) i d'haver de col·locar-hi el nou altar. Provisionalment, es deixà el cos del sant a l'Altar Major, tot i que tapat amb una cortina ja que havia deixat d'estar exposat (sant Desideri fou retornat al seu altar el dia 30 de març del mateix any, amb repic a festa, solemne processó amb més de cent atxes i pietós *Te Deum*) (34).

El dia 14 ploqué des de quarts de quatre de la matinada fins a les 9 del matí.

Si la pluja no hagués fet acte de presència i s'hagués hagut de continuar amb les rogatives, el *Llibre de Notas* (35) esmenta els recursos que quedaven disponibles: anar a l'església de les Mares Caputxines, a la capella de la Casa de la Ciutat i a l'ermita de Sant Simó. Si tot i així no fos suficient, es duria la imatge de santa Magdalena de la Casa de la Ciutat i la de sant Simó a l'església parroquial, col·locant-les al costat de les relíquies de sant Desideri. Probablement també es podia recórrer a l'auxili de les relíquies de sant Felicià i a les altres guardades en els diferents altars, fins que fos concedit l'immens benefici de la pluja.

CLOENDA.

Les rogatives, a més del seu desitjat propòsit d'aconseguir pluja, tingueren una evident funció social i religiosa. Les rogatives donaven sortida a la impotència, a l'angoixa col·lectiva davant d'una greu situació de sequera persistent, que en altres circumstàncies hagués pogut desembocar en protestes i aldarulls. Tothom podia prendre part en l'esforç general per aconseguir el miracle de la pluja. Al mateix temps, la participació en el ritual reforçava els vincles socials de la comunitat, afeblia problemàtiques internes i eliminava contradiccions (36). En el vessant religiós, les rogatives renovaven i refermaven els lligams amb les relíquies i la religió catòlica, tot consolidant el paper predominant de l'església catòlica i dels seus representants.

Quan les rogatives s'abandonaren al llarg del convulsionat segle XIX, la societat tornà a caure en una certa impotència davant del cicle de la natura. La societat industrial, tot i que molt menys depenent de la natura que les societats agràries, ha vist com se li prenien aquest recurs per donar sortida a les energies col·lectives. Avui, amb una societat pretesament científica, encara no sabem massa bé què fer amb les previsions metereològiques. Sovint ens lamentem que la natura segueixi el seu curs i caiem en una estèril fatalitat, que algunes cultures encara intenten superar traient en processó les seves miraculoses relíquies.

Francesc Forn i Salvà

NOTES.

- 1.- AHFF, Secció Notarial. Palafolls. Notari Joan Des Clapers. Vol. 143 bis. Sense paginar.
- 2.- MARIA PALOMO, «Els comunidors», *La Muntanya* núm. 721 (Barcelona 1982), p. 115.
- 3.- *Ibidem*.
- 4.- AHFF, Secció Notarial. Montpalau. Notari Josep Oller. Vol. 234. Foli 63 vº.
- 5.- LLUÍS FERRER I CLARIANA, *Santa Maria de Mataró* (Mataró 1968), pp. 79-80.
- 6.- *Ídem*, p. 89.
- 7.- FRANCESC DE CABANYES I PRATS, *Bloc Mataroní* (Barcelona 1990), p. 181.
- 8.- MASMM, Esg. *Llibre de Notas en que és bé posar lo que ocorre per la pràctica en lo venider*, foli 18.
- 9.- *Ídem*.
- 10.- FRANCESC COSTA I OLLER, *Mataró al segle XVIII* (Mataró 1988), p. 61.
- 11.- MASMM, Esg. *Llibre...*
- 12.- *Ídem*.
- 13.- *Ídem*, p. 87.
- 14.- La procedència romana de les relíquies de sant Desideri no encaixa massa bé amb l'origen napolità d'aquell sant Desideri, lector del bisbe de Nàpols, ciutat en la qual fou martiritzat i sepultat. Vegeu LLUÍS FERRER I CLARIANA, *San Desiderio, lector y mártir, patrón de la ciudad de Mataró. Breve noticia de su vida y de sus reliquias, y culto que se le tributa en la Basílica Parroquial de Santa Maria* (Mataró 1942).
- 15.- MASMM, Esg. *Llibre de Notas en que és bé posar lo que ocorre per la pràctica en lo venider*, folis 1 a 71.
- 16.- *Ídem*, folis 9 vº a 11 vº.
- 17.- *Ídem*.
- 18.- *Ídem*, foli 1.
- 19.- *Ídem*.
- 20.- *Ídem*.
- 21.- *Ídem*.
- 22.- *Ídem*, foli 1 vº.

- 23.- Ídem, foli 2.
- 24.- Ídem.
- 25.- Ídem, foli 2 vº.
- 26.- Ídem, foli 3 vº.
- 27.- Ídem, foli 4.
- 28.- Ídem.
- 29.- Ídem, foli 5.
- 30.- Ídem, foli 5 vº.
- 31.- Ídem, foli 7 vº.
- 32.- Ídem, foli 8.
- 33.- Ídem.
- 34.- Ídem.
- 35.- Ídem, folis 8 i 8 vº.
- 36.- MARTÍN GELABERTÓ, «Tempestades y conjuros de las fuerzas naturales. Aspectos mágico-religiosos de la cultura en la Alta Edad Moderna», *Manuscripts* núm. 9 (Barcelona 1991), pp. 325 a 344.